

På skidkurs i Storlien

av SVEN SJÖBERG.

Det är på morgonen tredjedag jul år 1927. Ombord på natttåget Stockholm-Krylbo-Norrland befinner sig ett större antal lärare och lärarinnor, destinerade till Storlien för att därstädes under en veckas tid lära sig något av och om pedagogisk och teknisk skidlöpning. Situationen — ej minst väderleken — diskuteras, medan reskamraterna bekanta sig med varann. Det är många glada igenkännanden från seminarier och kurser.

Så småningom ha vi passerat Östersund, och västra Jämtlands fjällvärld dyker upp. "Detta är dock ett vinterlandskap!" sucka sydsvenskarna. Vyerna avlösa varandra under några timmar, och så kör tåget vid middagstiden in på Storliens överbyggda bangård. Resenärerna bilda en ståtlig procession den korta vägen till Skidfrämjandets Turiststation Högfjället, där de mottagas av föreståndarinnan och hennes präktiga medhjälparstab, installeras i varma och bekväma rum samt utspisas i de ljusa och luftiga matsalarna. — Åtta härliga dagar ligga framför oss!

Redan ankomstdagen på aftonen övergick man från förberedelserna till själva arbetet. Skiddelegationens ordförande, rektor Carl Svedelius, den alltjämt spänstige ungdomsvännen, gjorde erforderliga meddelanden, utfärdade bestämmelser och organiserade i en handvändning de hundra kursdeltagarna dels i två stora huvudgrupper med kaptenerna V. von Feilitzen och G. Dyhlén såsom avdelningschefer, dels i fyra manliga och fyra kvinnliga smågrupper, var och en med sin ledare. Dessa senare voro för de manliga eleverna: majoren M. Berggren, gymn.dir. H. Lindau samt folkskollärare Th. Åkerlund och J. E. Öhngren samt för de kvinnliga: gymnastikdirektörerna fröknarna Alice Ljungdahl, Karin Ljungwaldh, Marguerite Malaise och Karin Wistrand.

Svenska Skiddelegationen, som av Skolöverstyrelsen förordnats fungera såsom kursstyrelse, var vidare företrädd av sekreteraren C Nordenson och folkskolläraren A. Dalfors, vilken senare var intendent och kassaförvaltare.

För övrigt hade det hela i någon mån tycke av en fältmanöver — men en synnerligen trevlig sådan. De nyssnämnda huvudstyrkorna, som vi kunna kalla A- och B-styrkorna, riktade emellertid anfallen icke mot varandra utan skenbart mot mer eller mindre branta och svårforcerade backar och fjällsluttningar i omgivningen — i verkligheten dock mot kursdeltagarnas egen klumpighet, kläna balans, stelhet och "ofärdighet" på skidorna.

Kapten G. Lind med "Snöriporna".

G. W. »' fot0'

"Exercisen", som skulle leda till ökad "fältduglighet", inleddes varje dag med en skidgymnastisk dagövning, som försiggick avdelningsvis med de nyssnämnda skidexperterna v. Feilitzen och Dyhlén som ledare. Menige man voro hjärtligt tacksamma för dessa gymnastikstunder. Det var för oss alla en intressant nyhet, varom mera i det följande. Inte bara därför att därigenom lades grund till ökad individuell skicklighet. Var och en av oss, som har det mer eller mindre "knalligt" ställt med gymnastikutrymme och redskap i sin skola, lät sig angeläget vara att inpränta dagövningarna i minnet för att med dess hjälp söka idka utegymnastik under stundande vinter och vintrar. (Hur gick det förresten, kamrater?)

Efter denna uppmjukning skickades smågrupperna iväg att söka upp en lämplig övningsbacke. Den trampades till, blev hård och jämn och lämplig för den högre skidteknikens utövande. Det blev utförslöpning med och utan bromsning, med och utan svängar, med och utan fall. Undertecknad! som ingalunda är sydsvensk, och som åkt skidor sedan tidiga pojkar, hade knappast trott, att det fanns så mycket att lära — en mycket vanlig förutfattad mening för resten Tyvärr kan jag inte skildra andra gruppers arbete än den till vilken jag själv hörde. Dels var det stadig snötjocka i den västjämtska luften, och endast närmaste grupp kunde siktas, dels dominerade intresset för egna prestationer så helt, att man endast helt flyktigt ägnade grannarna någon uppmärksamhet

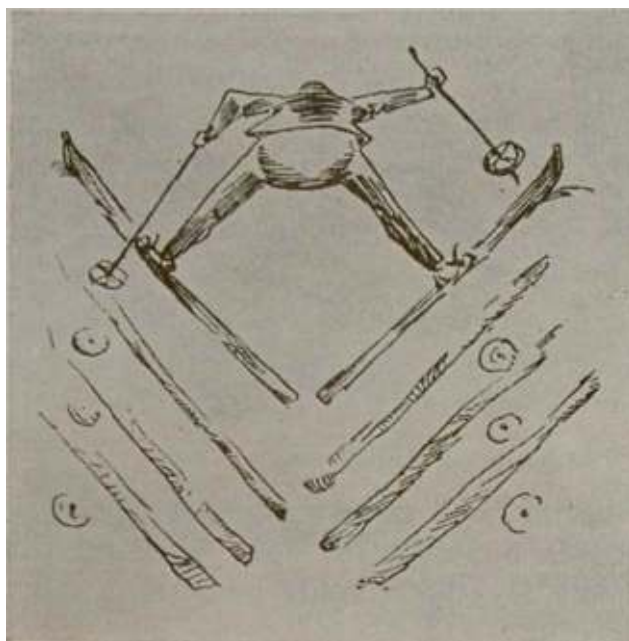
Gymn.-dir. Elsa Wistrands grupp, Storlien 1928.

Q Dyhlén, foto

Gruppen Öhgren måste snart av beklaglig anledning byta namn. Gruppledaren råkade nämligen redan andra dagen ådraga sig en fotledsskada, som tvang till innevistelse till kursens slut. Lyckligtvis fanns inom armén en man, som kunde ersätta den fallne hjälten. D:r Ernström, som egentligen beklädde annan funktion i lägret, övertog nu därjämte befälet över gruppen, som han handledde med stort intresse och skicklighet.

För övrigt var ifrågavarande grupp synbarligen föremål för avdelningschefens von Feilitzens speciella omtanke och välvilja. Han försåg den nämligen med ensartade skidor, som han själv inköpt och i experimentsyfte tagit med till kursen. Det var sju fots jämförelsevis breda och stadiga terrängskidor av Skidfrämjandets skolmodell. Var det hans mening att hävda denna skidtyps överlägsenhet gentemot de vanliga, långa och smala terräng- och löpskidorna, så må det fastslås, att han fullständigt lyckades. Enligt d:r Ernströms utsago tillägnade sig gruppen på förbluffande kort tid den färdighet, som enligt programmet borde uppnås. Och med erkännande av elevernas intresse och energi, bör rättvisligen påpekas, att skidorna i sin lätthandterlighet och sina lämpliga mått i hög grad möjliggjorde framstegen.

Den moderna skidtekniken har mycket att bjuda på, det fingo vi erfara under Storliendagarna. Programmet var upplagt så, att icke blott övningarna utan även intresset stegrades dag från dag. Och när dagens övningar voro slut, var det med en viss längtan vi motsågo nästa dags morgon för att åter få spänna skidan på fot och fortsätta vår utbildning.

'Oppåt – huggi – så går dä, oppåt – – – –' (Efter C J. Luther).

Skidgymnastiken omfattade rörelser, vilka verkade uppmjukande och stärkande på de leder och muskler, som komma till användning särskilt vid skidlöpning. Därvid förekommo knäböjningar, stämställningar, trampvändning, lappkast, hopp på stället och hopp med vändningar m.m.

Av grundläggande betydelse i all skidlöpning är balansförmågan, och denna övas bäst vid utförslöpning, som också stärker de för skidlöpning viktigaste lederna, nämligen knäleder och vrister. Därför övades flitigt utförslöpning i olika ställningar, under knäböjningar och med växling av ledande skida såväl i jämn lutning som i växlande lutningsförhållanden. I utförslöpningen inlades även olika slag av hopp, såsom grenhopp, sidohopp och löpningens avslutande genom tvärhopp, likaså stäm- och annan bromslöpning.

I samband med utförslöpningarna övades skilda slag av uppförslöpning, och erhöles på så sätt höft- och magmuskler jämte lår en värdefull träning.

Vi fingo ock lära oss, att skidlöpningen är en benens uppgift, och att stavar ej få användas som stöd annat än i undantagsfall.

Stavarnas rätta hållande och användning ingingo därför såsom särskilda övningsmoment.

En synnerligen metodisk undervisning erhöles vi vid inlärandet av olika svängar (stämsväng, stämkrystiana, telemarks- och kristianiasväng). I synnerhet här bidrog den ensartade skidmaterielen inom gruppen kraftigt till att inlärandet gick som en dans.

Sedan vi fått godkänt vitsord i den enklaste bromsnings- och svängningstekniken, kunde vi gå till attack mot den nära liggande

Skurdalshöjden. När under uppfarten vädret klarnade, var det svårt att återhålla ett utrop av beundran inför de imponerande, storslagna fjällviddsvyer, som den vikande dimman äntligen släppte ur sitt famntag. Det hurrades för solen ibland. Den lilla uppmärksamheten kunde behövas, ty det rödgula klotet, vars belysning målar fjällvärlden i fantastiskt sköna färger, visade en påfallande benägenhet att gömma sig bakom dimslöjor och snögardiner. Summa tre dagar hade vi riktigt vackert väder. Men hur tacksamma voro vi ej därför!

Flygfärd. (Efter C. J. Luther).

Farten uppför fjällsidan var aldrig överdrivet hög. Vi gingo i regel i två spår, ofta mycket hala. Det är, som varje skidlöpare vet, inte så enkelt att valla så, att skidorna gå lätt framåt och — bara framåt. Och det var förvisso mer än en, som bittert ångrade, att han på morgonen behandlat sina skidor med paraffin. Stundom hindrades framryckningen effektivt av "något", som låg i spåret, något, som långsamt kravlade sig fram och visade sig vara en människa, försedd med armar och ben och skidor och stavar. Råkade det vara den för sin jovialitet och sitt kamratliga väsen allmänt uppskattade tungviktaren "B. från G.", så tog manövern lång tid. Han var särdeles kontant med moder jord och påverkad av dess dragningskraft. Och det hände, att endast skidorna stannade över snötäcket, markerande den plats, där ägaren försvunnit. — Trots sådana hinder, som naturligtvis inte alls verkade nedsättande på den glada stämningen i gruppen, nåddes småningom det icke nämnvärt svårbestigliga fjällets topp. En stunds vila, orientering och fotografering, och så följde en snabb nerfärd, som gav full valuta för strapatserna. För åtskilliga av oss var en dylik njutning hittills okänd. Kilometerlånga, lagom branta löpor är det ju inte gott om söder om fjällregionerna*

Utförlöpning nedom trädgränsen
(Efter C. J. Luther).

En gång tog vi en våldsamt brant och snabb genväg ner till "Högfjället", den s.k. Möllers backe. Det var en färd! Inte en man på sexton klarade sig från

"doppningar". Snön var djup och lös och töväderstung, och endast "storbromsen" kunde här användas. (Men en annan gång, i lämpligare före skall den resan göras om. Lita på det!)

Nyårsdagen 1928 var en nyårsdag framför alla andra. Det var hög och allvarlig stämning därute på den vita vidden, medan under korum i det fria psalmen sjöngs, och rektor Svedelius med sin varma stämma föreläste dagens predikotext. Det var lust och glädje i sinnet under den ansträngande färden mot de "norske fjelde". Det var kraft och klang i levet för Sverige däroppe på Lill-Gluckens topp, där svenskt och norskt land konkurrerade om vår uppmärksamhet. Och det var fart och fröjd under den vindsnabba nerfärden genom raviner och utför branter. Den nyårsdagen skall länge leva i minnet.

Den teoretiska undervisningen meddelades under aftonlektionerna i stora matsalen. Ett flertal föreläsare medverkade. Först och främst kaptenerna Dyhlén och v. Feilitzen, vilka med kunnighet och talang behandlade

Ravin, rast, rådplägnig.

Richard Rehnström, foto.

skidlöpningens teknik, vallning, fjällfärder m. m. Folkskollärare Th. Åkerlund avhandlade sakligt och uttömmande kapitlet "skolbarnens skidtävlingar", under det doktorerna J. Abrahamsson och S. Elvin gävo oss synnerligen värdefulla anvisningar och råd rörande skidlöpningens hygien, behandling av skador och sjukdomar i fjället m. m. Slöjdinspektör Hagner gjorde genom föredrag och demonstrationer en kraftig pro-

paganda för skidslöjden och visade, hur lätt det i själva verket är att i skolan tillverka ett par skidor. Vidare höll jägmästare E. Bosaeus ett geologiskt-geografiskt föredrag om Jämtland, illustrerat med vackra ljusbilder. Särskild munterhet åstadkom kapten Dyhlén, när han elegant och spirituellt "ritade och berättade" sin syn på kursen och dess deltagare. Några av hans teckningar ha godhetsfullt ställts till disposition för denna lilla skildring.

Kursens nöjesliv, en icke oväsentlig faktor, när lärare och lärarinnor från allt Sveriges land träffas under julferien, kunde nästan behöva sitt eget lilla kapitel. Redan första dagen valdes en s. k. nöjeskommitté. Den tog sitt uppdrag på allvar, och åtminstone en produkt av dess nit bör vara värd att nämnas. Jag åsyftar nyårsvakan. Med sång av den två dagar gamla kören, med pianosolo och sågbladsmusik, med häpnadsväckande prestationer av professorn i magi och trolleri (som bl. a. visade, hur lätt och smärtfritt en bruten skida eller en söndrig bindning kunde lagas enligt hans "övernaturliga" metod 1), med kuplettsång och radioutsändning, med en fångslande novell av

1Under färden till Lill-Glucken dagen därpå fogade ödets nyckfulla gudinna det så listigt, att trollkarlen bröt ena skidan och fick åka "ensidigt" c:a en halvmil för att komma hem. På fjället dugde hans magiska lagningsmetod synbarligen icke.

fröken Engla Ringström, Umeå, berättad av författarinnan själv, och med nyårstal av rektor Svedelius, då tolvslaget klingade.

I backarna övades med liv och lust.

G. Dyhlén, foto.

Ja, roligt var det och föga underligt, att tiden så snabbt gick ifrån oss. Den 3 januari voro vi färdiga att bryta upp. Dessförinnan hade vi emellertid hedrats med ett par notabla besök, dels av den nye chefen för G. C. I., överste K. A. Rignell, dels av undervisningsrådet W. Björck, vilken hade att å Skolöverstyrelsens vägnar inspektera vårt arbete.

Kursen avslutades vid middagstiden torsdagen 3 jan. 1928. Därvid överlämnades från kursdeltagarna minnesbägare till rektor Svedelius samt till kaptenerna v. Feilitzen och Dyhlén.

Till sist höll undervisningsrådet Björck ett avslutningstal av ungefär följande lydelse:

"Sedan jag nu sökt avbörda mig den tacksamhetsskuld, vari vi stå till olika institutioner och personer, må det tillåtas mig ett par enkla reflektioner, vilka jag såsom lekman gjort inför det senaste dygnets upplevelser.

Gymn.-dir. H. Lindaus grupp. I mitten överledaren, rektor C. Svedelids. G. Dyhlén, foto.

För det första har det stått klart för mig, då jag jämför intrycken från de fyra kurser av denna art, som jag under årens lopp bevistat, förlagda till tre olika orter, att den individuella prestationsförmågan å kursdeltagarnas sida avsevärt stegrats. Men därjämte skulle jag vilja säga, att denna kurs fått en alldeles särskild prägel av en god "samhällsanda", betingad av de trevna former, under vilka samvaron kunnat äga rum med alla deltagarna under ett och samma tak här i Storlien.

Vi få emellertid aldrig förgäta, att dessa kurser icke äro något självändamål, väsentligen avsedda för att tillgodose deltagarnas personliga nytta och nöje. De stå i folkskolans tjänst. Det är folkskolans arbete som genom desamma skall främjas. Vad är naturligare än att Ni alla, då Ni återvända till de många skolorna, gå att tillgodogöra Er de inhämtade lärdomarna vid undervisningen i gymnastik med lek och idrott. Om tanken om de barn, som undervisas i de tyvärr ännu alltför talrika skolorna utan gymnastiksalar och materiel, har utgjort ett starkt motiv för statsmakternas offervilja gentemot skid-idrotten. Den långa vinterns klimatförhållanden gör det också både önskvärt och naturligt, att skolans kroppsövningar under denna tid framförallt stå i skidans tecken.

Och med tanke härpå vill jag gärna uttala den förhoppningen, att Ni icke lämnar någon möda ospard för att hos den ungdom, vars fostran Ni äro satta att leda, inplanta betydelsen icke bara av en god individuell prestationsförmåga utan också av en sund samhällsanda. Vad Ni i det avseendet göra för barnen från de mångtusende hemmen, det kommer hela vårt folk, hela vårt samhälle till godo i form av ökad livskraft och ökad trevnad.

Med dessa enkla ord anhåller jag få förklara denna skidkurs avslutad."

